

Benkő Loránd és a Magyar Nyelv

1. Bevezető

Benkő Loránd fontos szótáraknak, nyelvtanoknak, kézikönyveknek, tankönyveknek és tanulmányköteteknek volt egyedüli vagy társszerkesztője, de szerkesztői munkásságának bemutatása nem lenne „kerek” szeretett folyóirata, a Magyar Nyelv gazdájaként kifejtett tevékenysége bemutatása nélkül, sőt az ide számítható évek és erőfeszítések tekintetében mindenképpen kiemelkedő. Mindenekelőtt kijelenthetjük, hogy ez a nagy ívű, példátlan időtartamú – 58 évet átfogó –, lankadatlan odafigyelést és gondoskodást tanúsító szerkesztői tevékenység a magyar nyelv tudomány egyik nagy nyeresége és máig ható kulturális öröksége! A sors különleges ajándékának tartom, hogy közelebből is részese lehettem.

2. A szerkesztői pálya korszakai

2.1. Pais Dezső mellett. Harminckét éves, ambiciózus fiatalember volt, amikor 1953-ban mestere, tanszéki főnöke és atyai jóbarátja, Pais Dezső maga mellé vette immár nemcsak oktatási és tudományos feladatok ellátására, hanem a Magyar Nyelv tudományi Társaság folyóiratának a szerkesztésére is. Az idősebb mestert általában kortárs kollégái ösztönözték arra, hogy könnyítsen a szerkesztéssel együtt járó gondokon egy fiatal társszerkesztő bevonásával. S bár Pais a szerzőkkel és kéziratokkal, illetve a korrektúrákkal való állandó bibelődést, vívódást egyik lételemként élte meg, nyilván belátta, hogy az alkotómunkára, valamint egyéb oktatásnak közéleti tevékenységre is több ideje jut, ha nem egyedül viszi a vállán a legendásnak számító folyóiratot. Így aztán húsz éven keresztül, Pais 1973-ban bekövetkezett haláláig kettesben, teljes tudományos, szellemi, emberi harmóniában gördítették tovább a Magyar Nyelv ügyét. Ezekről a – nehézségek ellenére is példászerűen szép – időkről Benkő többször is megható szavakkal emlékezett vissza (lásd alább).

Ehhez a korszakhoz tartozik az az újítás is, hogy 1955-től szerkesztőbizottság segíti a szerkesztők munkáját (vö. SZATHMÁRI 2015: 134). Kezdetben ez nem volt egyéb, mint Bárczi Géza bevonása a szerkesztői közösségbe, azaz Pais, Benkő és Bárczi alkották a „szerkesztőbizottságot”. Hogy ez mennyire volt spon-tán vagy „belülről” kezdeményezett folyamat, ma már nehéz lenne megállapítani. Gyanítom azonban, hogy nem független attól a minisztériumi kezdeményezéstől, melynek eredményeképpen 1952-ben a Pais-tanszék mellé létrehoztak egy Bárczi-tanszék is a budapesti bölcsészkaron: így keletkezett az I. számú és a II. számú Nyelv tudományi Tanszék kettősség. A tudománypolitikai háttérrel így emlékezik meg Benkő: „[az új nyelv tudományi tanszék] létesítése akkor alighanem kettős tudománypolitikai célt szolgált: egyrészt az ország első egyetemén tovább erősíteni a magyar nyelv tudomány helyzetét; másrészt »ellensúlyozni« a nagy szakmai és közéleti népszerűségű, de egyéniségénél fogva is örök ellenzéki Pais szerepét, akit az új politikai hatalom egyre kevésbé nézett jó szemmel. A pozitív cél bevált, mert Bárczi valóban nagy szakmai és tanári személyiségbeli nyeresége

volt egyetemünknek; a negatív cél azonban annál kevésbé, hiszen Pais és Bárczi meleg barátságban, felhőtlen együttműködésben vitték tovább az immár két tanszék ügyeit” (BENKŐ 1992: 145, idézi KISS 2016: 10 is). Hasonlóan baráti lehetett a viszony a Magyar Nyelv közösségében, ugyanakkor az új felállás némi bizonytalanságot is okozott az 1955-ös évfolyam füzetborítóin és előzéklapján: az első szám címoldali borítóján ez olvasható: „Szerkesztette Pais Dezső és Benkő Loránd”¹, az előzéklapon pedig: „Szerkesztette Bárczi Géza, Pais Dezső és Benkő Loránd”; a belső borítón még nincs nyoma szerkesztőbizottságnak. A második szám címoldali borítóján: „Szerkesztette Pais Dezső és Benkő Loránd”, a belső borítón megjelenik a szerkesztőbizottság (a terminus még külön írva): „Bárczi Géza, Benkő Loránd, Pais Dezső”. A harmadik szám külső és belső borítója megegyezik a másodikkal. A negyedik ismét meglepetést hoz: a címoldali borítón: „Szerkesztette Bárczi Géza, Benkő Loránd és Pais Dezső”, a belső borítón stabilizálódik a szerkesztőbizottság névsora: Bárczi Géza, Benkő Loránd, Pais Dezső. Az 1956-os évfolyamtól Bárczi már nem szerepel szerkesztőként, de a szerkesztőbizottságban haláláig jelen van.

2.2. Egyedül a folyóirat élén. A szerkesztői tevékenység második szakasza az az egy évtized volt, amelyet Benkő Loránd egyedüli szerkesztőként vitt, nagy erőfeszítések közepette. A tanszékvezetői, tanszékcsoport-vezetői, dékán- és rektorhelyettesi, Nyelvtudományi Intézet-beli osztályvezetői, továbbá számos egyéb egyetemi és akadémiai tevékenység mellett kellett a folyóiratot változatlan színvonalon, a határidőket is szigorúan szem előtt tartva megjelentetni. Ekkor még zajlottak a TESz. munkálatai, de már megszülettek az idegen nyelvű folytatás, az EWUng. tervei is, amelyek a szerkesztői munkának egy másik műfaját, a szótárkészítést, azon belül is a csapatmunkát helyezték az előtérbe. Benkő tanár úr legendás munkabírását senki nem szárnyalhatta túl (talán meg sem közelíthette), mégis egy évtized elteltével a hadvezérek bölcsességével új korszakot nyitott a pályafutása történetében. Valószínűleg nem a kortársak unszolására (mint Paisnál), hanem józan belátásból – mintegy a munkaerő-gazdálkodást magára nézve is kötelezőnek gondolva – döntötte el, hogy segítséget vesz magához. Ebben véleményem szerint az játszott a fő szerepet, hogy megindult a magyar nyelv történeti nyelvtana megszabású, a TESz.-hez hasonlóan két intézmény alkotói gárdáját összefogó projektje, amely megfeszített munka mellett is mintegy másfél évtizedig tartott (részben az EWUng.-gal átfedésben).

2.3. Ismét párban. Fiatal kutatóként már két évet eltöltöttem a történeti nyelvtan csapatában, és nagy buzgalommal dolgoztam azon, hogy a névtan bűvöletéből kilépve grammatikusként is megálljam a helyemet. Nagy iskola, nagy megtiszteltetés volt ebbe a közösségbe bekerülni, és egy egészen új területen szakértővé válni. Benkő tanár úr bizalma és bátorsága, amellyel a fiatalokat megtisztelte, sokunkat megérintett, és olykor erőn fölüli is megpróbáltunk ennek a bizalomnak megfelelni. Még nagyobb meglepetés volt számomra, amikor 1984 elején magához hívott, és közölte, hogy szeretne bevonni a Magyar Nyelv szerkesztésébe. Ennek a felkérésnek természetesen nem illett ellenállni, miközben azonnal felmerült bennem

¹ A verzális (nagy)betűket normálra írtam át. – J. D.

a kérdés: milyen munícióval vágok bele ebbe a nem kis feladatba? Bár akkor már túl voltam néhány „kék füzet” (a Hajdú Mihály által alapított és szerkesztett Magyar Névtani Dolgozatok) technikai szerkesztésén, ez a „hozomány” nyilván kevés lehetett volna egy ilyen kaliberű megbízás elvállalásához, ha Benkő tanár úr nem látott volna valami fantáziát leendő tevékenységemben. Tömören csak azzal szerelte le látható bizonytalanságomat, hogy „Dezső, majd beletanul”. A betanulás első köre az 1984-es évfolyam első két száma volt, majd a 3. számtól már a nevem is felkerült a folyóirat borítójára. Néhány évfolyamot valóban technikai szerkesztőként abszolvtam. Ez a kisiskola azonban igen hamar átment közös gondolkodásba, tartalmi megbeszélésekbe: közösen gyűrtük össze az aktuális számokat, de hogy mi kerüljön be a nyersanyagokból, alapvetően Benkő tanár úr határozta meg. Végül az 1991-es évfolyamtól lettem „formálisan” is technikai szerkesztőből szerkesztő.

2.4. Bővülő szerkesztőséggel tovább. 2004-től aztán új taggal bővültünk: javaslatomra fiatal tanszéki kollégánkat, Farkas Tamást vontuk be a közös munkába technikai szerkesztőként. Tamás ezzel egyidejűleg a Névtani Értesítő szerkesztésébe is bekapcsolódott, sőt egy év elteltével annak menedzselését is átvette Hegedűs Attilától, de jó szívvel maradt a Magyar Nyelvnél is. Az erősítés annál is inkább jól jött, mert az én egyetemi feladataim hamarosan megszaporodtak: 2006-tól tanszékvezető, 2008-tól intézetigazgató lettem. Mivel egyre jobban ráérezünk a csapatmunka ízére, újabb technikai szerkesztő bevonásáról döntöttünk: a 2009-es évfolyam 3. számától Szentgyörgyi Rudolf csatlakozott hozzánk, aki nem kevesebb lelkesedéssel tanulta ki a szerkesztés csínját-bínját, és kiváló kommunikációs készsége révén a szerzőkkel való kapcsolattartás motorja is lett. Benkő tanár úr ebben az időben már egyre rosszabbul látott, egy súlyos műtét után fizikai állapota is meggyengült. Még kinyomtattuk neki az érdekesebb cikkeket, amikből szemelgetett, erős nagyítóval nézegetve a kézbe vett kéziratokat, de láthatólag már nehezen boldogult a betűkkel. Minden készülő számról beszámoltunk neki, megkeresve őt Radnóti utcai lakásán, de egyre több szó esett a rohamosan változó világról és az elmúlás hangjairól is. Látásának fogyatkozó erejét utolsó könyve megírására fordította: Kiss Gabriella könyvtárosunk, aki akkor már nyugdíjas volt és Szentgyörgyi Rudolf látogatták szinte napi rendszerességgel. Nekik is köszönhető, hogy A Szóvárd-kérdés című utolsó könyve (2009) az év végén napvilágot láthatott. Fizikai hanyatlása és látásának rohamos romlása nyomán számot vetett szűkülő lehetőségeivel, és egyszer egy beszélgetésünk alkalmával, meglehetősen borús, rezignált hangulatban – mintegy informális módon – fel is ajánlotta főszerkesztői lemondását, de mi teljes határozottsággal ezt elhárítottuk: szükség volt a tanácsaira, véleményére, a jelenlétére. Élveztük a társaságát, jó szívvel hallgattuk a visszaemlékezéseit a Magyar Nyelv, a Társaság, a Tanszék régi dolgairól. Ilyenkor ő is felvidult, úgy vettük körül Kiss Jenővel és a fiatalokkal, mintha a második családja lennénk.

Halála után a folyóirat egy tisztelgő számmal emlékezett meg róla (2012/2.), amely abból a konferenciából nőtt ki, amit eredetileg a 90. születésnapjára terveztünk, de 2011. január 17-én bekövetkezett halála után már emlékkonferenciaként tartottunk meg. (A szám tartalma megjelent a Társaság sorozatában is, az MNyTK. 238. számaként, I. JUHÁSZ–KISS szerk. 2012.)

A rendelkezésemre álló szűk időkeret maradékát két részre osztva először tőle hozok visszaemlékezéseket, idézeteket mind a Paissal együtt töltött időszakból, mind a későbbi szerkesztői korszakokból, majd megkísérlek – a teljesség igénye nélkül – néhány értékelő, méltató szót mondani szerkesztői tevékenysége legfőbb eredményeiről, értékeiről.

3. Az emlékezés fényében

A Pais-korszak legjobb áttekintése két helyen ragadható meg Benkőnél: először a mesterről írt kismonográfia – Pais Dezső, 1993 – külön fejezetében (A szerkesztés mestere: 137–151), majd abban a riportban, amelyet Kiss Jenő készített vele 2001 őszén (l. KISS 2003), közelgő nyolcvanadik születésnapja alkalmából (vö. még ÉDER 2005: 405, SZATHMÁRI 2015: 61, 133–134 is).

A Pais-monográfia fókuszában természetesen a mester karaktere és érdemei állnak, de a mester egyben példakép is volt számára: szinte minden szerkesztői erényét követendőnek állította a maga és a későbbi nemzedékek elé. Íme néhány:

„A folyóirat körül folytatott sokrétű munkálkodásának egyik legelső mozzanata a cikk-közlés szerkezeti-technikai rendjének, egységének a biztosítása volt [– írja Paisról]. A Magyar Nyelv indulásakor (1905) a hazai nyelvtudományban már ismertek és alkalmazottak voltak bizonyos általános szabványok a közlemények alakításmódja tekintetében. A Magyar Nyelv is ezt a szabványt igyekezett követni, bár első szerkesztője, Szily Kálmán, aki eredetileg nem is volt filológus képzettségű, e kérdéskörre nemigen figyelt; [...]. A hihetetlenül pontos, rendszerető, amellet nagy formakészségű Pais már saját korai Magyar Nyelv-beli cikkeinek közreadásában tapasztalta bizonyos külsődleges elvek hiányát, mely szembenállt a tudományos egzaktaságról vallott elvi felfogásával is: [...]” (BENKŐ 1993: 139–140). „Amikor aztán függetlenül kaphatta kézbe a lapot, eltökélt célját a rá jellemző szívóssággal törekedett megvalósítani: »Ezután egyre határozottabb szempontok szerint igyekeztem dolgozni és küzdeni azért, hogy a Magyar Nyelv minél számosabb munkatársával, amennyire csak lehet, egységes szervezet megnyilvánulásaként hasson a külsőségekben, közleményeinek formálásában is«” (uo. 142).

Benkő ugyanilyen következetességgel és szigorral érvényesítette a kéziratformálásnak a nyelvészetben általában és a folyóiratnál sajátlagosan elvárt normáit. De míg a mester nagy jelentőséget tulajdonított a szerzőkkel folytatott kiterjedt személyes konzultációknak – mintegy meggyőzni akarván őket a legoptimálisabb formai megoldásokról –, addig Benkő tanár úr csak korlátozottan élt ezzel a lehetőséggel. Ehelyett összefoglalta, továbbfejlesztette, a folyóiratban részletekben közzétette, majd külön füzetben is megjelentette a Tudnivalók a Magyar Nyelv közleményeinek alakításmódjához című közhasznú szabály- és tanácsgyűjteményt (1972). Ez a Benkő-kódexként is emlegetett segédlet sokáig más folyóiratok, kiadványok számára is hasznos támpontnak bizonyult a szerkesztésben és a nyomdai előkészítésben.

Maga így emlékezik vissza a technikai szerkesztés ügyére: „Nekem sosem volt a szerkesztés olyan mértékű szenvedélyem, mint neki, bár én is nagyon megszerettem ezt a munkát, s örülök, hogy részese lehettem továbbvitelének, alakí-

tásának. A Pais Dezső személye iránti vonzalom is ösztönzött, hogy tiszteSSéggel próbáljam csinálni, az ő igényeinek megfelelni, a tőle kialakított hagyományokat őrizni. Szívesen vállalt részese voltam a Magyar Nyelv sorsának majdnem ötven éven át, noha ennek nagyobb felében nem egyedül, hanem páros szerkesztéssel.” (KISS 2003: 438).

Ami a szerkesztés tartalmi oldalát illeti, – többek között – így ír mesteréről: „Nem szabad azonban azt hinni, hogy Pais folyóirat-szerkesztési munkájában csak a külsőleges, technikai, fogalmazási stb. dolgokkal törődött. Tevékenységének a mondott körülmények folytán ez az oldala vált jobban láthatóvá [...], pedig nagyon is megvoltak a tartalmibb, pedagógiailag szintén átgondolt, célszerű szerkesztői elvei is. Mindenekelőtt az, hogy cikkeket csak ritka esetben rendelt meg, a folyóirat egyik fontos kellékének a spontán kialakult változatosságot tekintette. [...] a választott témák tekintetében a kutatói szabadságot, kötetlenséget többre tartotta az irányításnál. Továbbá előszeretettel vont be mindig újabb cikkírókat a folyóirat szerzői közé, nem rendeléssel, témamegadással, hanem jó szóval, bátorítással, önbizalmat táplálással. E vonatkozásban különös súlyt helyezett a fiatalok szerepeltetésére, [...] a Magyar Nyelvet a kezdő kutatók tanuló-, nevelőiskolájának is szerette látni.” (BENKŐ 1993: 148.)

Benkő a saját szerkesztői hitvallását elég részletesen fejtegette a hivatkozott Kiss Jenő-riportban. Érdemes lenne teljes terjedelmében adni, de a megszabott keretek miatt csak néhány részletet idézhetek: „Többször felmerült a Magyar Nyelvvvel kapcsolatban is, hogy írni kell a cikkeket. Hogy úgy kell összeállítani egy-egy számot, hogy felkérünk szerzőket. A Magyar Nyelvben azért felkérés nélkül is mindig elég sok cikk volt. A folyóiratnak talán volt, van tekintélye, mert a nyelvészek szívesen adták a cikkeiket ide. Most már, hogy úgy vélik sokan, az nem olyan érdekes, hogy folyóiratba írok cikket, hanem megyek külföldre előadni, s a konferenciákon, jórészt külföldi konferenciái, kongresszusi kötetekben jelennek meg. Ilyen körülmények között is gondolni kell arra, hogy a tematika változatos legyen, hogy különböző módszerű, szemléletű tanulmányok is napvilágot lássanak, hogy minden terület szóhoz jusson, hogy a fiatalok is kapjanak publikálási lehetőséget, s a fiataloknak nevelőiskolája legyen a folyóirat. Nos a Magyar Nyelv Pais Dezső idejében is és az én időmben is, máig is szem előtt igyekezett tartani ezeket a szempontokat. Ez azt is jelentette, és jelenti, hogy egyszer-egyszer zsenyebb írásokat is meg kell jelentetni. Nem azért, mert azok a tudományt forradalmasítják – voltak, most is vannak olyan fiatalok, akik azt hiszik, hogy rögtön első cikkükkel megváltják majd a világot –, hanem az ösztönzés, a tudomány művelése érdekében.” (KISS 2003: 439.)

4. Közös emlékek, értékek

Az említett tartalmi és formai elvek ma is érvényesülnek a folyóiratnál: a magas színvonalat immár a többszörös lektorálás, a szerkesztőbizottságnak és külső szakértőknek az értékelési folyamatba való intenzívebb bevonása is biztosítja. A formai-technikai elvárások megjelenítése („Szerzőink figyelmébe”) és időszakos frissítése, valamint tipográfiai sablon közzététele a honlapunkon sokat segít a szerzőknek és szerkesztőknek egyaránt. A Szemle rovat – amelyet

Benkő tanár úr „rendszeresített” a folyóiratnál (vö. IMRE 1991: 24) – a szakmai közönség tájékoztatásán kívül a kritikai tevékenység fontos színtere, ugyanakkor folyamatos gondjaink voltak (és vannak) a terjedelemmel meg a minőségi bírálat „kikényszerítésével” is.

Benkő tanár úr alapvetően konzervatívan állt hozzá az újításokhoz, de például a honlap létesítésére, valamint az angol nyelvű absztraktokra és tartalomjegyzékre gyorsan rábólintott. Amit némi vonakodással fogadott el, de főleg Kiss Jenő tiszteletteljes és baráti unszolására megiscsak jóváhagyott, az a tanulmányok hivatkozási rendszerének átalakítása, a végbibliográfia bevezetése volt. Természetesen nem arról van szó, hogy ne követelte volna meg korábban is a sűrű és pontos hivatkozások és forrásmegadást, hanem ahhoz volt hozzászokva, hogy elégséges az első szövegbeli említés helyén címleírást és lapszámot adni, a későbbiekben pedig erre „idézett mű”, „idézett hely” típusú utalást tenni, külön szakirodalmi jegyzék nélkül. A hazai és nemzetközi sztenderdek változása, továbbá az egyre terjedelmesebb tanulmányok efféle, nehézkesen visszakereshető hivatkozásai is meggyőzték a változtatás szükségességéről. – Kedvelte továbbá a régi, jól bevált kézikönyvrövidítéseket, és nehezen tudta elfogadni, ha valaki ezeket nem ismerte vagy nem használta, mivel ezeket a szakmai műveltség részének tekintette. A szerkesztői közösség végül amellettt döntött, hogy ezekről külön listát készít, tematikus blokkba rendezve, folyamatosan frissítve őket, és közzéteszi a folyóirat honlapján.

A magas színvonal elvárása mellett továbbra is érvényesítjük a tematikai változatosságot: mind a tanulmányoknál, mind pedig a rovat szerkezetet illetően. A nagy cikkek terjedelme sajnos szinte megállíthatatlanul nő, emiatt továbbra is alkalmazzuk – szükség szerint – a Magyar Nyelv egyik régi hagyományát, a részekben való közlést. Ugyanakkor az elmúlt néhány évtizedben nőtt a tematikus számok jelentősége. Ezeket részben a szerkesztőség kezdeményezi, részben külső javaslatra valósulnak meg. A nyolc nyomdai ív terjedelem azonban erősen korlátozza a résztvevők számát és az írások terjedelmét.

A digitális tanulmányírás, nyomdatechnika és internetes kommunikáció a Magyar Nyelv életében is számos változást hozott. Ezek elkerülhetetlenségét és számos hasznát Benkő tanár úr is belátta, de maga már nem csatlakozott az új technológiák alkalmazásához. Számítógépet nem vett, nem kívánta megtanulni a vele kapcsolatos eszköztárakat. A telefon a keze ügyében volt, de azt is csak módjával használta, viszont nagyra becsülte a személyes találkozásokat. Barátait szívesen látta nemcsak a budapesti lakásán, hanem a balatoni nyaralójában is. Ha nyaranta meglátogattuk Balatonszéplakon, akkor nemcsak a Magyar Nyelv ügyeivel foglalkoztunk, hanem megsodáltuk szépen gondozott kertjét, gyümölcsfáit és szőlőtőkéit. Egész személyiségével, szívbéli barátságával ajándékozott meg minket.

A többször hivatkozott Kiss Jenő-riportban így zárja a Magyar Nyelvvél kapcsolatos visszaemlékezéseit: „Az elmúlt évtizedekre, amelyeket a Magyar Nyelv szerkesztőjeként és felelős szerkesztőjeként [...] töltöttem, örömmel és szívesen gondolok vissza, a gyakori nehézségek, küzdelmek, kellemetlenségek ellenére is. És kívánok is a Magyar Nyelv számára minden jót a jövőben!” (Kiss 2003: 440). Köszönjük neki!

5. Függelék

Függelékben közöljük a Magyar Nyelv 2005. 4. számának imprimatúra-borítóját, amelyen a főszerkesztő jóváhagyta a nyomdai munkálatok elkezdését: „Nyomható. Budapest, 2005. XII. 12. Benkő Loránd”. Kordokumentumként közlünk még két fényképet, amelyek Benkő tanár úr nyaralójának kertjében készültek 2008 júliusában, a Magyar Nyelv aktuális számának véglegesítése során. (A képeken Benkő Lorándon kívül Juhász Dezső, Farkas Tamás és Czeglédi Katalin láthatók.)

1. ábra

A Magyar Nyelv 2005. 4. számának imprimatúra-borítója

[B L]

Nyomható!
Budapest, 2005. XII. 12.
Benkő Loránd

MAGYAR NYELV

A MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

CI.

ÉVFOLYAM

2005.

4. szám

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
 ARGUMENTUM KIADÓ
 BUDAPEST

2. ábra

A Magyar Nyelv aktuális számának véglegesítése, 2008

Kulcsszók: Magyar Nyelv, Benkő Loránd, Pais Dezső, szerkesztői korszakok, szerkesztőségi kommunikáció, szerkesztési koncepciók, Magyar Nyelvtudományi Társaság.

Hivatkozott irodalom

BENKŐ LORÁND 1972. *Tudnivalók a Magyar Nyelv közleményeinek alakításmódjához.* A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 129. Budapest.

- BENKŐ LORÁND 1992. Két évszázad a magyar nyelvtudomány szolgálatában. *Magyar Nyelv* 88: 142–148.
- BENKŐ LORÁND 1993. *Pais Dezső. A múlt magyar tudósai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- BENKŐ LORÁND 2009. *A Szovárd-kérdés. Fejezetek egy ómagyar nemzetség történetéből*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- ÉDER ZOLTÁN 2005. A Magyar Nyelv száz éve (1905–2004). *Magyar Nyelv* 100: 385–404.
- EWUng. = *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen* 1–2. Hrgs. LORÁND BENKŐ. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993–1995.
- IMRE SAMU 1991. Egy fél évszázad a magyar nyelvtudomány szolgálatában. In: HAJDÚ MIHÁLY – KISS JENŐ szerk., *Emlékkönyv Benkő Loránd hetvenedik születésnapjára*. ELTE, Budapest. 9–26.
- JUHÁSZ DEZSŐ – KISS JENŐ szerk. 2012. *Benkő Loránd emlékezete*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 238. Budapest.
- KISS JENŐ 2003. Beszélgetés Benkő Loránddal. In: HAJDÚ MIHÁLY – KISS JENŐ szerk., *Nyelv és tudomány, anyanyelv és nyelvtudomány. Válogatás Benkő Loránd tanulmányaiból*. III. ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest. 421–447.
- KISS JENŐ 2016. A pesti (ELTE) bölcsészkar magyar nyelvtörténeti tanszékének történetéről. In: JUHÁSZ DEZSŐ szerk., *Kerekasztal körül. Huszonöt nyelvészeti tanulmány*. ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék. Budapest. 7–19.
- SZATHMÁRI ISTVÁN 2015. *A Magyar Nyelvtudományi Társaság története (1904–2005)*. Magyar Nyelvtudományi Társaság – Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- TESz. = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára* 1–3. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1976.

Loránd Benkő and Magyar Nyelv

Loránd Benkő served as editor-in-chief of the journal of the Hungarian Society of Linguistics *Magyar Nyelv* (The Hungarian Language), from 1953 to his death, that is, for 58 years. During those long years, he worked alone, in a pair, and in an ever-increasing team of editors, respectively. His mentor and first co-editor was Dezső Pais, with whom he also worked together in the Department of Hungarian Linguistics (later, Historical Linguistics) of the Budapest university. Already Pais established a number of conceptional and technical principles for the journal, but Benkő developed these principles further, and even summarised the technical details of the preparation and development of manuscripts in a separate booklet. This paper reviews his periods as an editor, sketches Benkő's principles and practice of editing a journal both in a professional and in a personal sense, highlighting the achievements that remained in force in the life of the journal even after his death.

Keywords: Magyar Nyelv, Loránd Benkő, Dezső Pais, editorial periods, editorial communication, editorial conceptions, Hungarian Society of Linguistics.

JUHÁSZ DEZSŐ
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem